

A stylized illustration of a bird in flight, rendered in dark blue and black against a light blue background. The bird's wings are spread wide, and its tail feathers are visible. The illustration has a textured, almost hand-drawn quality.

NECH

MĚ

JIT

EDWARD DOCX

NECH MĚ JÍT

EDWARD DOCX

2018

Copyright © Edward Docx 2017
Translation © 2018 by Tereza Horáková

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována ani elektronicky přenášena či šířena bez předchozího písemného souhlasu majitele autorských práv.

Z anglického originálu LET GO MY HAND,
vydaného nakladatelstvím Picador, Londýn 2017
přeložila Tereza Horáková
Odpovědná redaktorka: Karin Lednická
Jazykový redaktor: Jiří Popiolek
Korektura: Iveta Muchová
Sazba písmem Minion Pro: Rajka Marišinská a Ida Menšíková
Grafický návrh obálky: Katie Tookey, Picador Art Department
Vydání první
Vydalo nakladatelství DOMINO, Na Hradbách 3, Ostrava 1,
v říjnu 2018

ISBN 978-80-7498-297-2

*Pro O, S, W a R,
kteří mě naučili významu lásky.*

Jednání 4, Scéna 6: Na Doverských útesech

GLOUCESTER Pust' mi ruku.
Tady máš další měsíc. Je v něm klenot,
co chudákovi stojí za shýbnutí.
Boží a víly, požehnejte mu ho.
Teď odstup dál. Chci slyšet tvoje kroky.
EDGAR Ať se vám daří.

Shakespeare, *Král Lear*

„Nejprve musíme připravit půdu.“

Ivan Turgenev, *Otcové a děti*

„Jó, řek Bůh Abrahamovi: ‚Zabij pro mě syna.‘
Abe řek: ‚Chlape, děláš si srandu.‘
Bůh řek: ‚Ne.‘ Abe řek: ‚Co?‘
Bůh řek: ‚Dělej si, co chceš, Abe, ale
až mě příště uvidíš, radši zdrhni.‘
Na to řek Abe: ‚Kde ho mám zabít?‘
Bůh řek: ‚Na dálnici 61.‘“

Bob Dylan, *Highway 61 Revisited*

PRVNÍ ČÁST

OTCŮV PORTRÉT

DOVER

Nikdy jsem s tím neměl souhlasit, jenomže mi to začíná docházet, teprve když dorazíme do Doveru a zajedeme k přístavišti trajektů. Stáhnu okénko před hraniční kontrolou a dovnitř vtrhne studený vzduch – je cítit solí, naftou a rzí. Neslyším nic než racky, kteří řvou, jako by je na nože brali.

Podám ven pasy.

„Na dovolenou?“ zeptá se žena.

Přiměju se k úsměvu. „Ano.“

Podívá se na tátu, a tak se zakloním, aby přese mě lépe viděla a rozhodla, jestli patříme k lidem, kteří by mohli z nějakého šíleného, absolutně bezvýznamného důvodu vyhodit trajekt do povětří. Cestujeme v otřískané staré obytné dodávce, protože nemáme jiné auto. Táta na sedadle spolujezdce usnul, což je špatně, protože jsme takhle cestovali každé léto a on vždycky řídil, a to i dávno potom, co už s námi starší bratři nechtěli jezdit a zůstali jsme s mámou a tátou sami.

Pasy se nám vrací. Strčím tátův i svůj do malé přihrádky pod sedadlem, jako bych právě já měl všechno na povel. Pak se zase rozpačitě zhluboka nadechnu mořského vzduchu, abych si do-

kázal, že mě ohromuje, což je vždycky pravda, a pomalu přeje-du k další budce, kde mi chlápek z přepravní společnosti podá jeden z těch podlouhlých kousků papíru s číslem řady, ve které máme čekat na loď. Píše se tam „76“, to je o pět víc, než je tátovi. Pověším lístek za zpětné zrcátko a zamířím k řadám aut dychti-vě čekajících na nalodění. Najednou mě zaplaví emoce a já ne-vím, kam se mám podívat ani jak dál žít.

Jde o to, že když jsem byl malý kluk, právě v tuto chvíli táta vždycky zastavil a vyskočil ze sedadla řidiče, aby připravil čaj. Závodil sám se sebou, jako by byl jeden z mechaniků Formule 1. Protože dodávka bývala tehdy tak nacpaná věcmi, že se ces-tou nedalo dostat k plotýnce, a možná taky proto, že nechtěl ru-šit Ralpha s Jackem, jelikož dokázali být pěkně otravní prevíti, dřepł si na asfalt a zapálil malý kempingový vařič tam. Já jsem se krčil hned vedle něj a sledoval, jak vyskočí modrý plamínek a plápolá v nárazovém větru. Ruce jsem měl na kolenou svých nejlepších prázdninových džínů, bylo mi pět let, ale předstíral jsem, že taky pracuju pro Ferrari. Bráchové si celou dobu četli v dodávce, máma měla vystrčenou ruku z okénka, rafinovaně pokuřovala svoje Lucky Strike a doufala, že se fronta nerozjede dřív, než voda začne vřít, protože věděla, že jakmile se do toho táta pustí, nevzdá to, dokud nebude mít svůj „šáleček“, jak ráda parodovala nejlepším britským přízvukem.

Já teď musím zvážít, jestli si s tátou zkrátíme čekání čajem, který budu nucen uvařit, protože tátova „schopnost přesné ko-ordinace se bude postupně zhoršovat“, jak se praví v jednom z asi osmi set PDF, která jsem četl o tom, „co čekat“ a „jak se připravit“. Zdá se, že před námi leží další složité rozhodnutí.

Muž v reflexní vestě nás spolu s dalšími obytnáky a offroady navádí do „uličky 76“. Zastavím a ruční brzda zapadne jako pér-ko starých hodinek, které potřebují natáhnout. Nechci mluvit s tátou, když jsem tak rozcitlivělý, a tak otevřu dveře a svižně vy-skočím ven – jako bych já byl ten, kdo dostává křeče do nohou.

Okamžitě si ale přeju, abych zůstal v té zatracené dodávce. Stojím totiž na parkovišti a zírám do kouřových oken terénního kombíka s kajaky na střeše a koly vzadu. Vystupuje z něj otec rodiny a říká: „Jasně, dvě limči a latté.“ Přes kapotu na mě vrhne pohled, jímž naznačuje, že je velký vůdce nebo něco podobného, a navíc fantastický táta, a byl by i skvělý válečník, kdyby musel, což ovšem nemusí. Třesu se, jako bych vážně chtěl vyhodit trajekt do povětří. Otočím se a najednou otvírám hlučné zadní dveře auta. Potřebovaly by promazat, ale kdy to má člověk dělat?

„Jak je, tati?“ zeptám se.

„Je mi dobře.“ Táta se usměje a otočí se na sedadle spolujezdce dozadu. Jako obvykle je příšerně oblečený – hořčičně žlutá flísová mikina, seprané béžové plátěné kalhoty, lehké trekové boty, na něž je nevysvětlitelně pyšný. „Zvažuju, že bych si šel zaběhat,“ pronese.

Pomalu přikývnu. Několik posledních dnů se potácíme mezi vtípký a sarkasmem, jako by nás všechno ostatní příliš děsilo.

„Já jsem zrovna doběhl,“ prohlásím. „Ty jsi spal.“

„Další půlmaraton?“

„Jo – a pár kiláků na kajaku.“

Podívá se na mě a sykne. Nesnášíme slova jako „kilák“.

„Já bych možná zkusil takovou tu agresivní jógu,“ pokračuje.

„Tady je to opravdu vysoce spirituální, tati.“

Přehlédne husté řady terénních aut tiše slibujících zkázu budoucnosti, o níž ještě lidstvo nemá ani ponětí. Čas od času mu škubne v čelisti a hodně zívá.

Mořský vzduch se mi ovinul kolem ramen a zchladil mě. Zase nastoupím a táta se snaží uvolnit bezpečnostní pás, aby mohl otočit sedadlo. Liju vodu z kanystru do varné konvice, takže čaj si nejspíš neodpustíme. Prostřu tedy vzadu šedý plastový stůl, u něž už jsme spolu tolikrát jedli. Táta koupil dodávku v roce 1989, krátce před mým narozením. Je to metalicky

modrý, hranatý a nemoderní volkswagen ve stylu osmdesátých let a určitě byste ho nechtěli, ani kdyby vám spadl zadarmo do klína. Jenomže má duši – aspoň pro nás –, a to se počítá. Nebo by se to počítat mělo.

Koutkem oka vidím, že se tátovi nedaří otočit sedadlo spolujezdce. Pokud nemáte problém s nohama, můžete se zapřít chodidly do podlahy a obrátit se. Táta ale říká, že ho v nohou dost píchá a brní, říká se tomu „počáteční svalová slabost dolních končetin“. Zároveň ovšem nechci dělat všechno za něj – a nejsem si jistý, co je ještě taktní –, tady, teď, kdykoli. Nechám ho tedy být a zapnu plotýnku.

V duchu si říkám, že bych Ralphovi doporučoval, aby se objevil. V jiném koutku duše si ale myslím, že nám je možná bez něj líp a že bychom se měli co nejdéle držet pospolu jen my dva – já a táta, protože Ralph má něco jako metafyzickou vzteklinu. A ještě jiná myšlenka – jak může Jack dělat a říkat to, co dělá a říká. Jak může odmítnout přijet? A v jakém bodě uzná, že to táta myslí vážně? Jack je určitě ještě horší než Ralph, protože jestli jeho chování není pasivně agresivní, pak už opravdu nevím, čím by bylo. Ralph je aspoň agresivní otevřeně.

Ralph a Jack jsou ve skutečnosti mí nevlastní bratři – dvojčata. Ralph je hubený, Jack o něco méně. Na tátu mají úplně odlišný názor, je pro ně víceméně naprosto jiným člověkem. Máma říkala, že je táta „psychicky poznamenal“. Jenomže kdo ví – třeba je to v genech? Kdesi jsem četl, že geny jsou jako ingredience a na rodinném prostředí záleží, co se z nich uvaří.

Ohlédnou se. Táta klečí v přední části auta a pomocí paží a ramen otáčí sedadlo. Zvedne hlavu, takže se na sebe poprvé od jeho probuzení – nebo předstíraného probuzení – opravdu podíváme. Pak se zvedne a zeptá se mě na totéž jako já jeho: „Jak je, Louisi?“

„Nic moc,“ odpovím.

Přikývne. „No, tak jen abys věděl, Lou – a abych odpověděl na tvou otázku –, zrovna teď se cítím docela spokojeně. Vážně spokojeně.“

Nevím, jak se s tím vypořádat, a tak pronesu: „Možná bys měl trávit víc času na podlaze otřískaných dodávek, tati.“

Pak se na mě usměje – v poslední době se tak směje pořád, říká tím: Jsem vážně smutný, ale šťastný, je mi to moc líto, ale jsem vděčný; jako bychom si už mezi sebou všechno vyjasnili. Tyhle nové úsměvy ničemu nepomáhají a někdy si říkám, jestli nejde o vedlejší účinek léků. Jsem tu pro něj, ale neznamená to, že se na mě může takhle usmívat každých pět minut. A neznamená to ani, že souhlasím. Přinejmenším už nesouhlasím, a to od chvíle, kdy jsme se do toho vážně pustili.

Stojím v uzoučké uličce u plotýnky vzadu a předstírám, že jsem vysoce zaneprázdněný sypaním lístečků do konvice.

Táta otočil sedadlo, což mu udělalo radost. Vzepře se do mezery – ruce mu pořád fungují dobře – a pak se s teatrálním povzdechem plným uspokojení posadí.

„Kolik času ještě máme?“ kývne směrem k moři.

Tohle je asi ta nejhorší otázka, jakou mohl položit, ale trvá mu asi půl vteřiny, než mu to dojde.

„Chci říct, za jak dlouho trajekt vyplouvá?“

„Jsme tu brzy,“ odpovím.

To je pro změnu ta nejhorší odpověď. Podobný problém nás pochopitelně trápí posledních osmnáct měsíců: polovina toho, co řekneme, teď zní příliš důležité a ta druhá zase tak prázdně, že vůbec nechápu, proč marníme čas mluvením. Možná proto pořád vtipkujeme. Snažíme se ale žít přítomností, ať už to znamená cokoli. Co jiného můžeme dělat? Musíme mluvit dál, jsme upovídáná rodina. Řeč – jazyk – z nás udělala neúspěšnější hominidy, jak by řekl táta. Vlastně říká. Často.

„Musel jsi na to pořádně šlapat, Lou.“

„Ani ne, silnice byly prázdné.“

„Ještěže jsme si nevzali astona nebo maserati.“

„Jo – no, to bychom tam možná už byli.“

Táta nejspíš chvíličku uvažuje, zda nepřejít do vážnějšího tónu. Pak ale pronese: „Pomalé řízení – myslíš, že je teď nějaké takové nové hnutí?“

„Co? Myslíš jako pomalé vaření nebo pomalá města?“

„Ano.“ Je teď čilý, nápady jako by mu znovu oživovaly svaly ve tváři. „Můžeš předstírat, že pomalé řízení je zbrusu nová filozofie, a nechat si platit za přednášky od lidí, kteří nevědí, co s časem. Už teď vidím tu knihu.“ Táta přikývne a zvedne ukazovák a palec, jako by popisoval citaci ze zadní strany: „Čtvrté vydání fantastického bestselleru – pro všechny, kterým předchodzí unikla.“ Zamíchej do toho pár starořeckých citací stažených z internetu, a budeš za vodou, Lou.“

Táta Řekům fandí. Křesťanství říká „velký propadák“.

„Měl jsem dojem, že ve starém Řecku ještě nebyla auta, tati, nikdo tam neřídil.“

„Mám na mysli řecké výroky o životě. Musíš to obrátit.“

„Co mám obrátit?“

„Svou argumentaci.“

„Nemám žádnou argumentaci.“

„Ale máš. Říkáš, že Řekové mohli daleko víc hloubat o životě, protože řídili mnohem pomaleji než my.“

„Nic takového neříkám.“

„Celá jejich filozofie, hry, demokracie, sochařství, olympiáda..., všechno to vzniklo proto, že Řekové jsou nejstaršími pomalými řidiči.“ Profesorsky se nadechne a předstírá, že hovoří před středním setkáním životních koučů v Notting Hillu. „Dámy a pánové..., všichni s jistotou víme, že v dřívějších dobách byli lidé mnohem šťastnější než dnes. Otázka zní, proč?“

„To je otázka.“

„Dovolte, abych ji zodpověděl.“

„Počkejte... nejdřív zaplatíme. Pak nám to povíte.“

„Vezměte si například starověké Řecko. Přestali jsme být šťastni...“ Zarazí se v předstíraném zamyšlení. „Ztratili jsme schopnost *bytí ve svém středu*, když jsme přestali pomalu řídit.“

Zavrtím hlavou. S tátou máme celý seznam slov a frází, které prostě nemáme rádi. Patří na něj „bytí ve svém středu“ spolu s „klikáním“ a slovy jako „legenda“, „eklektický“ a „kurátorský“. Nevíme, proč to tak přesně je, ale nelibost vůči určitým výrazům nás jaksi sjednocuje, působí jako záblesky, které vysíláme přes mlžný močál všeho, co leží mezi námi.

Z konvice se kouří na okénko, které táta zatáhl ohavnou záclonkou, a my se zase cítíme dobře.

„Vzal jsi ty croissanty?“ zeptá se táta.

Croissanty, smažené ledvinky a ústřice: tři nejoblíbenější jídla mého táty.

„Jasně, mám jich šest.“

„No tak je vytáhni, Lou, na co čekáš?“

Vyndám croissanty z modrého chladicího boxu, který nás doprovází na všech cestách, a pak přidám ještě mléko a dva plechové hrnečky s překvapením. Koupil jsem je kdysi v New Yorku, když jsme tam na Vánoce byli s mými americko-ruskými prarodiči. Potom zaliju čaj tak, jak jsem to tisíckrát viděl dělat tátu – držím konvici vysoko, aby voda procházela hubicí pod tlakem a dopadala zprudka na čajové lístky, čímž se vykompenzuje, že jsme ji jako vždycky nenechali pořádně svařit. Čaj a croissanty konečně zavoní, slyšíme zvuk moře dorážejícího někde poblíž na oblázkovou pláž a meruňkově nažloutlé ranní světlo proudí dovnitř okénky a odhaluje všechny šrámy z tisíců společně ujetých mil.

Stačíme si ale jenom třikrát usrknout vařícího Darjeelingu, a najednou se všichni v těch okolo stojících terénních autech rozhodnou nastartovat výkonné motory, jako by hrozilo nebezpečí, že trajekt vyrazí bez nich a navěky zmizí i s celou Francií.

Vrtím hlavou, protože přesně takhle to dopadne vždycky, a mně i tátovi to připadá celkem legrační.

Teď tedy musíme urychleně vypít čaj, přičemž si popálíme hrdla i plíce, protože se chceme dostat k silnějšímu výluhu ze dna konvice: druhý šálek je vždycky to, oč kráčí. Cpeme se croissanty, jako by nám byly tři roky. Vedlejší řada aut už se pohнула.

„Asi bychom se měli vmezeřit,“ pronese táta.

Je to jedno z jeho nejoblíbenějších slov.

A na chvíli se zdá, jako bychom skutečně vyrazili na dovolenou.

Otec se narodil v Yorkshiru v posledních hodinách Churchillova válečného ministrování, mateřského mléka se ale poprvé napil až za Clementa Atleeho, alespoň tak to rád říká. Přestože strávil desítky let v Londýně, jednou za čas v jeho hlase zaslechnete tu dřívější Anglii – staré trámy praskající pod rekonstruovanými střechami, přístavbami a fasádami.

Byl jedináček, jeho otec pocházel z Yorkshiru a vlastnil proslulou kamenickou dílnu. Lokálně se proslavil krásně tesaným písmem, většinu peněz ale vydělal dozorem nad přestavbami tisíců mil nasucho zděných zdí. Babička byla švadlena z Lancasteru. Také ona celý život pracovala a měla lukrativní vedlejšák, šila totiž záclony. Oba na tom tedy byli finančně daleko lépe, než dávali najevo, zvláště pak ke konci života. Když ovšem táta kvůli mojí mámě opustil první manželku, odstříhli ho a odmítali s ním mluvit.

Babička tedy zemřela od syna odcizená, neměla čas něco změnit nebo pochopit. Někdy o tom přemýšlím. Prožijete spolu kus života, hodiny a hodiny vychováváte dítě, a pak najednou hádka, mlčení, už nikdy ani slovo. Myslím, že děda se pokusil s tátou nějak smířit, jenomže dostal Alzheimeru a konec byl ošklivý, náročný a vyčerpávající.

Otcovy rodiče jsem nikdy neviděl, ale Ralph s Jackem si je pamatují docela dobře. Jezdívají tam a hráli si na dvorku za starým domem na předměstí Halifaxu. Podle Ralpha to byli absurdně hrdí, skrytě krutí a úzkoprsí lidé – zapšklí, ve skutečnosti nešťastní a ustrašení. Jack říká, že byli slušní, odhodlaní, tvrdě pracovali, dodržovali zákony, úzkostlivě se snažili nikomu neuškodit a prokousávat se životem, přičemž na druhé neměli čas. Nejsem si jistý, jak to bylo ve skutečnosti – viděl jsem jejich fotky z padesátých let a jejich svět si nedovedu představit. Už jen to, jak stojí – před objektivem se necítí dobře a nedovedou se usmát, protože (alespoň se zdá, že to chtějí naznačit) úsměv musí něco vyvolat. Když jsem byl malý a táta mě učil různé věci – planety, mapu světa, evropské dějiny –, předstíral, že je posledním žijícím vtělením války růží. Teď ale říká, že i tyhle obrazy už vyprchávají a nikdo neví, jak příběh Británie psát.

Než otec potkal mou matku, byli na něj rodiče nesmírně pyšní, ačkoli o tom nikdy nemluvili. Táta byl kluk z katolické školy, podařilo se mu vyhnout pedofilním kněžím a s ohromnou pracovitostí se u něj pojila neuvěřitelná inteligence. Vynikl v každé zkoušce, jakou kdy podstoupil. Šplhal pořád výš a výš, až se nakonec stal vedoucím katedry anglické literatury na University College v Londýně. (Proto tedy jeho tři synové tíhnou tímto směrem.) Pořád věří, že angličtina je naším největším darem světa. Ne moderní demokracie, železnice, web, Newton, Keynes, Darwin, veřejné zdravotní pojištění ani nic jiného, co si obvykle lidé s Anglií spojují, ale jazyk sám, jeho šíře, důvtipnost, poezie. Zacházel ještě dál a tvrdil, že jelikož literatura užívá jazyk, poskytuje nám hrubý materiál, pomocí něž můžeme myslet, což jiná, nelinegivistická umění nedělají. Během mnoha přesunů po dálnici nevynechal jedinou příležitost, aby mi připomněl, že jazyk je „určující, spásná a nejzásadnější charakteristika lidských bytostí“. Rovnou by k tomu ještě dodal: Angličtina je nejlepší jazyk ze všech.

Nejsem si tedy úplně jistý, kolik jiných jazyků ve skutečnosti umí – špatně německy, docela dobře francouzsky –, ale nikdy jste nepotkali člověka oddanějšího jeho krédu. Trmáceli jsme se přes celou zemi, jen aby mohl přednášet o „povaze klamu“ u Shakespeara nebo o „povaze stálosti“ u Johna Donna. Jindy mě vlácel na zaplivané literární festivaly, kde zasedl v porotě básnické soutěže. Nikdy jsem to nezkusil, ale kdybychom si mu troufli říct: „Tati, všem je to ukradený,“ okamžitě by zareagoval: „Mně ne.“

Náš dům stojí blízko veřejné knihovny. Za pár let už nejspíš nebudou, tedy myslím skutečné knihy, police, hřbety. Táta napsal několik knížek, mezi nimi i tu o literární teorii, která byla rozhodující pro jeho kariéru. Ne že by někdo podobné věci ještě četl – možná kromě studentů, i když jsem během studií na vysoké nezaznamenal, že by se tím spolužáci obtěžovali. Možná jsem vlastně jediný, kdo tátovo „velké“ dílo za posledních deset let četl, a upřímně řečeno ani já jsem nad ním moc nehloubal. Prostě jsem hltal slova jako jedna z těch velryb, co spolykají pomalu celé moře a pak je znovu vyplivnou v naději, že jim mezi kosticemi uvízne něco výživného. Vlastně bych měl dodat, že ji četla ještě máma, než umřela – podtrhávala si věty perem. Tak to jsme už dva. Nevím, jak Ralph s Jackem, to je dobrá otázka. Jediná tátova kniha, která se mi vážně líbila, je ta o Shakespeareových sonetech – můžu ji vzít, odložit a zase se k ní vrátit, aniž bych se ztratil, byl zmatený nebo nabyl dojmu, že se musím zavířit do kláštera, abych se na ni mohl pořádně soustředit. Samozřejmě jako všichni v dnešní době trpím duševní vyrážkou a nedokážu se na nic soustředit víc než dvacet vteřin.

Po pravdě na Zemi není téma, o které by se táta nezajímal. Vezměte cokoli od Higgsova bosonu, zapomenutých stanic metra, přes J. S. Bacha a J. M. W. Turnera až po osud neandrtálců – o všem četl, přemýšlel, má na to názor. Máma kdysi prohlásila, že se vdala za jeho zvědavost. Měla pravdu, člověka to dostane.

Když jste s tátou, máte pocit, že všechno je zajímavé, protože jeho prostě baví v podstatě všechno – kromě golfu, reality show a nábožensky zaměřených lidí. Máma říkala, že je „ztělesněním vzdělanosti a sebedůvěry“. (Vždycky ho oslovovala Lauren-ci.) Ani v tom se nemýlila: kromě nebo navzdory jistě domýšlivosti a ješitnosti má v sobě táta cosi mocného a upřímného, jakýsi rys, o němž víte, že jej nelze koupit, prodat ani pomluvit. Myslím, že v životě kvůli němu přišel o mnohé, například to nikdy nedotáhl na profesora. Jedna věc je ale zvláštní, ať už té vlastnosti budeme říkat jakkoli, všiml jsem si, že táta ji prakticky nedokáže uplatnit v rámci vlastní rodiny. Jasně, dokáže být pan Odzbrojující, Příímý a Otevřený v podstatě ke komukoli..., jen ne k vlastním dětem a oběma ženám, které miloval.

S tátou je především těžké nesouhlasit. Má v sobě morální naléhavost, kvůli níž máte pocit, že se nejen mýlíte, ale ještě jste špatný člověk. Neznamená to ale, že nerad diskutuje. Je to ten nejzapálenější chlápek, s jakým jste se kdy potkali. Chce rozmlouvat – pořád, s kýmkoli, kdykoli a o čemkoli. Možná to je na něm to nejpodstatnější: vehementně se domáhá konverzace.

A má ještě něco vzácného, mou mámu otec skutečně miloval, doslova po ní šlel. Všiml jsem si, že to v manželstvích nebývá pravidlem. Teď o tom nemluví, protože pro Ralpha a Jacka to byly traumatické roky, ale jednou – když máma umírala a táta se mi na chvíli otevřel – jsem se ho zeptal, jak se spolu seznámili. Prohlásil, že byl v New Yorku kvůli nějaké bezvýznamné a duchaprázdné akademické konferenci a jednou večer si sám vyšel, aby „si poslechl novou literaturu“ a „unikl všem těm falešným řečičkám o Jane Austenové a zatraceným postmodernistům“. Tvrdil, že ji viděl předčítat poezii, a okamžitě věděl. Bylo to prý náhlé a neodvratné. Tohle mi řekl.

Rozhodnutí, že vyrazíme na cestu, jsme udělali před nedávnem, koncem jara v sobotu kolem poledního v kavárně

jménem Klauni na zapomenutém náměstí jižního Londýna, nedaleko od řeky. Přišli jsme tam moc brzo, v podniku nebyl nikdo kromě staříka u pokladny. Měl na sobě zástěru a pročítal sportovní zprávy v italštině s výrazem muže, který ještě nenarazil na nic, co by ho přimělo pořádně se zamyslet. Na stěnách visely ohromné fotky a kresby tváří klaunů – zlověstných, šprýmovných, pompézních. U pultu vystavovali pohlednice s klauny, při pohledu do zrcadla se z vás také stal klaun, klauni zdobili i hrnky. Celý ten prostor mě zaskočil. Vzpomínám si, jak jsem seděl u stolku v zadní části místnosti a všechny ty mrtvolně bílé oči orámované srdíčky vytvořenými černou tužkou na nás užasle hleděly a krvavě rudá ústa se nám tiše vysmívala.

O deset minut později jsem se pokoušel sníst podezřelý piroh s krouhanou mrkví, zatímco táta se roztržitě propracovával nákyem z kozího sýra; vždycky jí jednou rukou a krájí bokem vidličky, pokud jí tedy zrovna nemává ve vzduchu ve snaze něco zdůraznit.

„Kolikrát jsem letěl letadlem?“

„Nevím, tati. Asi tak pětsetkrát.“

„Ale jenom, když nebylo zbylí. Nesnáším to, Lou.“

„Vím, že to nesnášíš. Párkrát jsem letěl s tebou. Nenechal jsi o tom nikoho na pochybách.“

„Nejde o létání.“

Všiml jsem si, že když lidé říkají „nejde o“, většinou „jde“ právě o to. Snažil jsem se jíst dál a trochu jsem dumal nad rozdílem mezi strouháním a krouháním.

„Já jenom – nesnáším přístup bezpečnostních pracovníků.“

„To je problém hlavně na JFK, tati. A dá se to pochopit.“

„Připomínají mi nácky.“

„Kolik nácků jsi poznal?“

Táta vidličkou oddělil další kus těsta. Zvláštní je, že levou ruku, kterou si uvolnil tím, že nepoužívá nůž, k ničemu nemá.

Namísto toho se pevně drží okraje stolu, jako by očekával zemětřesení nebo něco podobného.

„Nacpi tlusté lidi do uniformy, a získáš přesně tohle – pomstu. Pomstu ješitných tlustochů.“

„Ješitných tlustochů?“

„Ano. Jako by ti chtěli naznačit: ‚Mrkej!‘ Být tlustoch bylo možná trochu trapné, když jsme byli ve škole a oni končili poslední v každickém myslitelném testu, jen aby zamaskovali pravdu – jenomže ve skutečnosti má tloušťka své výhody, benefity, dlouhodobý užitek, a kdo se směje naposledy?“

„Náckové.“

„Nesnaž se naznačit, že je máš rád, Lou. Jak říkám, myslí si, že jsou druh tlusté nadřazené rasy, a vůbec jim to nepřipadá paradoxní.“

„My jsme teď židé?“

„Myslí si, že zachraňují otčinu před katastrofou pokaždé, když pronesou: ‚Lituji, pane, žádné tekutiny.‘“

„Tak se nesnaž procházet s tekutinami.“

Zapíchl vidličku do vzduchu. „Jedno ti řeknu, Lou – teroristi vyhráli. Přesně to mě napadne pokaždé, když jedu na letiště. Představ si ty miliardy hodin, o které nás všechny připravili. Miliardy a miliardy hodin našich životů – teď je trávíme svlékáním před obtloustými obludami z bezpečnostní agentury, jenom aby ti mohly prohmátnout nádobíčko.“

„Aha, takže letět asi nemůžeme...“

Snědl kousek nákypu. Konečně jsme se dostávali k věci.

„Pojedu autem. Chci jet autem.“

„Tati, ty už ale nemůžeš řídit.“

„Právě proto mě odveze Doug.“

„Tati.“

„Souhlasil.“

„Tati, Doug...“

„Co máš s Dougem?“

„Znáš ho jenom... jako pět let nebo tak nějak.“

„Neříkej ‚jako‘.“

„Doug je mechanik.“

„A to ti na něm vadí?“

„Jistěže mi to nevadí. Jenom říkám, že Doug je... Doug je chlápek, se kterým ses potkal na římských vykopávkách, nebo co to bylo...“

„Vykopávky z nejstaršího paleolitu, Lou, to je dávno, *dávno* před Římany.“

„Dobře. Jenomže to, že žije pár ulic od tebe, opravil ti dům a tak vůbec, ještě neznamená...“

„Doug ke mně často chodí. Už jsme společně byli na třech nebo čtyřech vykopávkách.“

„Takže jenom proto, že tě odvezl k pár dírák s odpadky nějakých pralidí, tě má odvézt do Dignitas?“

„Jde o to, že jsem zvyklý s ním jezdit. Dobře mě zná.“

„Tati, nesnaž se schválně předstírat, že mi nerozumíš.“

„Promiň. Ať už dělám cokoli, rozhodně to není naschvál.“

„Podvědomě.“

„Nemůžeš jednat podvědomě naschvál.“

„Děláš to pořád.“

Nádech. Výdech.

„Netvrdím, že je Doug špatný člověk. Nemůžu ho ale nechat, aby tě tam odvezl.“ Vzhlédl jsem a přiměl se na něho podívat. „Musím to udělat já.“

Zarazil se. „Ale já to po tobě nemůžu žádat.“

„Vím, že nemůžeš. A neudělám to proto, že mě o to žádáš. Odvezu tě tam, protože to *chci* udělat.“

„Jenže já to na tebe nechci nakládat, Lou.“

„Ty na mě nic nenakládáš, to celá ta situace. Nemoc. Neředstírejte ale, že Doug je dobrá volba.“

„Já nic nepředstírám. Nemůžu...“

„Tati, zamysli se. Co mám dělat? Mám ti zamávat, zavřít dve-

ře, vzít si pivo a sednout si před televizi k fotbalu v prázdném domě – ve stejném domě, kde jsem s tebou a mámou prožil celý život?“

Konečně mu to došlo.

„Jack se se mnou rozloučí v Londýně,“ prohlásil táta. „Tak to chce.“

„To přece není pravda. Jack vůbec nechce, abys to dělal. Je absolutně proti tomu. Ježíši, to přece víš.“

Táta ztichl.

„Snažme se držet toho, co je skutečné,“ pokračoval jsem. „Jack odmítá přijet, protože tě v tom nápadu nechce podporovat. Má pocit, že to nemyslíš vážně a že...“

„Já to *myslím* vážně.“

„Proboha, to já přece vím. Jenže Jack... Ale co. Každopádně nepředstírejme, že se Jack chce s tebou ,rozloučit‘ v Londýně. Kristepane, já to slovo nesnáším.“

„Říkal jsem si, že by ses se mnou mohl sejít v Curychu. Sladit let s Ralphem.“

„Sladit let s *Ralphem*?“

„Dorazit tam ve...“

„Ale Ralph je ten nejspolehlivější člověk pod sluncem. Vždyť se ani nedokážeme...“

„Tak byste se sešli v hotelu.“

„Sakra, tati.“

„Lou.“

„Promiň, je mi to líto, ale o časy příletů a schůzky tady vážně nejde. Bude to každopádně nejhorší den mého života.“

„Ne, nebude. To ne.“ Zaleskly se mu oči. Kdykoli ho přinutím, aby se vžil do mých pocitů, je nejslabší a nejzranitelnější. Jako by ho opustila veškerá sebejistota a vůle žít – vůle zemřít – a do tváře se mu nahrne všechna bolest a hrůza, již s sebou nemoc přináší. Z tohoto důvodu se snažím to nedělat. Jenomže jde o to, že tohle vcitování do sebe navzájem neustále vytváří

šílené zvraty. Kdykoli se vžiju do něj, mám chuť tvrdit, že má absolutní právo zemřít; jakmile se vcítí on do mě, chce dál žít.

„Už jsme o tom mluvili, Lou. A jestli...“

„Mluvili. Pořád dokola. Po intelektuální stránce jsme se proargumentovali do slepé uličky.“

„Není to slepá ulička – je to rozhodnutí.“

„Tati.“

„A v každém bodě – v *každém* bodě – si to můžeme rozmyslet. Až do chvíle, kdy budu v tom pokoji... Nikdy nechci udělat nic – ani v nejmenším –, s čím bys nesouhlasil... Okamžitě, jakmile nebudeš...“

„Tati, já to teď nechci zase všechno rozebírat. Tady ne.“ Najednou jsem před sebou neviděl nic než místnost plnou klaunů. „Jenom ti říkám, že letět nemůžeš. Doug tě odvézt taky nemůže – kromě jiného by ho nejspíš obvinili z vraždy...“ Kousl jsem se do rtu. „Zatím všechno jen připravujeme. Tak jsme se přece dohodli, ne? Že můžeme plánovat, připravit se, jak to půjde nejlépe, mít celou věc pod kontrolou.“ Na chvíli jsem bojoval sám se sebou, protože můj hlas má tendenci se najednou zvyšovat. „Říkám, že tě někdo musí odvézt, a...“

„Doug.“

„... a vzhledem k tomu, že máma je mrtvá a Ralph ani Jack to nebudou, musím to udělat já.“ Přinutil jsem se k úsměvu. „Chci tě odvézt. Doug s tím nemá nic společného. Bude to v pohodě.“

To už se mu v očích lesklo tolik slz, že je nedokázal mrkáním potlačit. „To po tobě nemůžu chtít.“

„Vím, že nemůžeš, a taky vím, že o to nežádáš. Udělám to proto, že to udělat chci.“

Dalším dvěma příznakům informační materiály říkají „slzení očí“ a „emoční labilita“. K prvnímu dochází důsledkem „ochablosti obličejových svalů, což může vyústit v nadměrné zvlhčení očí“. Pomocí druhého popisují problém „pozmě-

něných emočních reakcí, jež vedou k mimovolnému smíchu či pláči“; je ovšem „důležité nezapomínat, že tyto změny v chování mají tělesnou příčinu“.

„Pak musí přijet i Jack,“ pronesl táta tiše.

„Ano, tati, Jack musí přijet.“

Jenomže Jack prohlásil, že nepřijede. Jack se totiž nacházel ve stavu jakéhosi monumentálního a zásadového popírání, které se zhruba vyrovnalo otcově monumentálnímu a zásadovému smíření. Kromě toho se Jack domníval, že to otec nemyslí vážně. Stejně po svém to vnímal i Ralph. Podezřívali otce, že všechno využívá k manipulaci – že manipuluje jimi. Pochopitelně jsem jim vysvětloval, že to myslí stejně vážně, jako je vážná jeho nemoc, že už to vážnější ani být nemůže. Jenomže vždycy to skončilo u toho stejného. Jasně – ale vážně si myslíš, že to dotáhne do konce?

„Ještě si s Jackem promluví,“ slíbil jsem. „Určitě musí přijet.“

VŠECHNO SOUVISÍ SE VŠÍM

Na trajektu stojím ve frontě, ani sakra nevím na co. Podívám se přes halu na tátu. Sedí na nepohodlné židli u okénka a čte si. Procestovali jsme spolu celou Evropu, a jeho „zvláštní vztah“ (mámi-no rčení) ke mně je možná daný napětím mezi ním a Ralphem s Jackem, ale stejně... Když se tak na něj dívám, jak si čte – vždycky si čte –, je to, jako by se pěst mého srdce rozevírala a natahovala k němu, podobně jako Michelangelovy prsty, jež mi jednou ukazoval ve Vatikánu, když jsem byl ještě tak malý, že mi na tom vůbec nezáleželo, ničeho jsem si nevšímal a toužil jenom po zmrzlíně. Teď si ale přeju, aby se otočil – ani nevím proč –, jenom proto, abychom se na sebe podívali. Chci, aby vykouzli ten výraz, který měl ve tváři, když jsem byl kluk, dívali jsme se na televizi a nějaký politik plácal nesmysly – tehdy se vždycky odvrátil od obrazovky a zvedl zrak, jako by chtěl říct: „Co se to tu sakra děje, Lou, o čem to ti lidé *mluví*?“

„Fronta je strašně dlouhá,“ poznamenám.

Táta vzhledne. Byl zaujatý četbou a neviděl, že jsem se k němu vrátil.

„Nejradši bych si hodil mašli,“ dodám.

Trhne sebou, jako by měl už dávno podezření, že jsem opustil komfortní zónu, a zavře rozečtenou knihu.

„Chceš tu zůstat?“ zeptám se ho. Kolem nás zuří ryze konzumní potyčky. Málem mi odpoví – proč ne? –, ale možná vytuší, že trpím, a tak místo toho odpoví: „Ne, pojďme se na palubu nadýchat čerstvého vzduchu.“

„Myslím, že musíme támhle, dozadu – kolem bezcelního obchodu.“

„Jasně. Žádný spěch.“ Pomalu se vztyčí. „Měl jsem dojem, že bezcelní zóny zrušili.“

„Už to není bezcelní, tati. Jenom tomu tak říkají – aby lidi pokračovali v tom, co dělali dřív.“

Je už na nohou a s holí v ruce připraven vyrazit. „Jenom už to není osvobozeno od cla?“

„No jo.“

„Bezva. Cestou se můžeme vybavit nezbytnými vůněmi.“

Na tohle jsem se těšil – ale zároveň se toho děsil. Vždycky chodíme na palubu, je to další z našich letních rituálů – možná jakási parodie toho, že jsme námořníci, jenomže vtipné to připadá jen nám. Snad to má co do činění s čerstvým vzduchem a skutečným pozorováním vzdálenosti, jež se rozevírá mezi dovolenou a běžným životem. Támhle ubíhá známé pobřeží, před námi se rýsuje neznámo. Jenomže teď se děším, jak tam táta dojde, protože loď se začíná lehce kymáčet.

No jistě, než dojdeme k bezcelnímu obchodu, vycítím, že ho svírá úzkost, přestože to nedává najevo. Táhne za sebou levou nohu, ale není to tak zlé jako jindy. Možná se ze všech sil snaží neztratit kontrolu. Opírá se o zábradlí na plastové stěně. Usmívá se, ale vytuším, že ho to drásá – úsilí, s nímž kráčí, skutečnost, že samotná chůze teď vypadá takhle. Nemám ponětí, jestli jít k němu, nebo si držet odstup.

Z amplionu se ozve příliš hlasitě: „Náš palubní obchod je nyní otevřen. Nabízíme výrazné slevy na proslulé světové značky – na-

příklad na Kokorico, novou mužnou vůni od Jeana Paula Gaultiera. “Teď je mi ještě hůř, protože jsem si zapomněl vzít tabletu proti nevolnosti, a problém je, že nějaké děti se zastavily v uličce, trčí tam a civí na tátu, jak to umí jenom děcka. Táta ale jde dál. V tu chvíli mi najednou dojde, že se na tu vycházku vydává kvůli mně, že já chci, aby šel na palubu, ale on na to ve skutečnosti nemá. Tohle je přesně ta věc, kterou nechce podstupovat, dělat a prožívat dalších devět měsíců nebo po neznámou dobu, dokud dýchací svaly nezeslábnou natolik, že tělo už nebude schopné samo dýchat. To, co od něj potřebuju, je zároveň přesně tím, co ho ponižuje. Chápu ještě něco dalšího: nechce se zhoršovat přede mnou – zvlášť *přede mnou*. Kdyby měl být svědkem jeho úpadku někdo jiný – třeba Doug –, možná by to neřešil.

Zatnu zuby a přejedu si po nich jazykem. Doufám, že děti nezačnou tátovu chůzi napodobovat. Nevím, co dělat, jestli ho mám nechat, aby si poradil, nebo se vrátit, natáhnout se k němu a podepřít ho. Zůstanu hloupě stát a srdce mi buší až v krku, jako by mě chtělo zadusit. A právě v ten okamžik mě zase zaplaví emoce. Nevím, jak přesně bych to popsal, jen že je to skutečně tělesná záležitost – něco jako otrava nebo opak zamilovanosti – a že uvnitř bobtná, až mě zachvátí celého. Přesto se ale nemůžu vyzvracet, nemůžu se toho zbavit, takže když to přijde, jsem napjatý, plný až po okraj, mám pocit, jako bych se topil – jenomže to jde zevnitř ven, děcka utečou. Ze všech sil se nutím povolit čelist a dívat se na tátu; je neuvěřitelné, jak obtížné to pro mě je. Dostal se do bodu, kdy už by potřeboval invalidní vozík. Na oxfordské klinice specializované na ALS popisují čtyři stadia: počáteční příznaky, chůze s holí, invalidní vozík, lůžko. Pochopitelně je ještě páté stadium, ale o tom se nezmiňují.

Mineme půlkruh belgických kamioňáků, kteří se hrbí nad hracím automatem a ládují do něj mince, jako bychom pořád měli rok 1983 – nejradši bych jim ale zlíbal bledé tučné obličaje za to, že si nás vůbec nevšímají. Myslím si, jasně, všechno bude

v pohodě. Žádný spěch. Vím, že se na palubu dostaneme, protože jsem v životě nepotkal nikoho odhodlanějšího, než je táta – pokud řekne, že něco udělá, tak to taky udělá. Urovnám si kabát přehozený přes předloktí a jsem rád, že jsem nezapomněl vzít tátovu větrovku, protože na palubě je vždycky mnohem větší zima, než čekáte.

Už jsme skoro tam – téměř jsme přešli halu a na dohled máme bílé dveře vedoucí ven –, když loď nečekaně najede na větší vlnu, zakymácí se, táta se chytí opěradla, aby udržel rovnováhu, a možná zezadu trochu uhodí jednoho chlápka do hlavy – i když to sotva mohl být silný úder –, takže ten se vymrští a z kelímku mu vyšplíchne pár kapek kávy.

„Co to, do prdele, má znamenat?“ Chlap se rozhořčeně otočí, jako bychom právě zaútočili dronem na jeho čtečku. „Co to sakra děláte?“

„Promiňte.“

„Proboha.“

Na displeji má šmouhu od kávy a velice okázale si poplácává kapsy, aby našel kapesník, pak se na židli znovu otočí a přes rameno se ohlédne na tátu. Cítím, jak se mi v obličeji zračí rozpaky.

„Co to *děláte*?“ Odhaduji ho tak na pětapadesát a nosí dráhé brýle, co mají na stranicích vyraženou značku, jako by na ní někomu záleželo. Jeho žena sedí naproti, má na sobě oblečení, které by se hodilo na mnohem mladší, a hledí na tátu úzkýma očkami. Snaží se předstírat, že je to pohled plný pobouření kvůli manželovi, ale zároveň z nich vyzařuje cosi, co nedokáže dost dobře potlačit, jakési rozjaření z toho, že se člověku, s nímž se rozhodla promrhat svou existenci, přihodilo zase něco špatného.

„Promiňte,“ zopakuje táta klidně. „Byla to nehoda. Ještě jsem si nezvykl na námořnický krok.“ Táta hledí na displej, je mi jasné, že se dívá, co ten chlap čte. „Je vaše čtečka v pořádku?“

„Nevím. Nemůžu říct. Zamlžuje se...“

„Promiňte,“ poznamená táta ještě jednou. „Pokud je poškozená, rád vám koupím novou.“ Obdaří ho úsměvem, jenž ho má ujistit o dobrých úmyslech.

Chlap se ale na tátu dívá, jako by se veškeré jeho zkušenosti se světem zredukovaly na pocit podrážděnosti, přičemž tahle situace přesně vysvětluje, proč tomu tak je. Na okamžik se čas odmítá hnout a všichni se tu kymácíme, zoufalí a trpící mořskou nemocí, na prázdném černém oceánu věčnosti, protože tenhle člověk nechápe tátův problém a nevidí jeho hůl. Táta samozřejmě vypadá celkem normálně, když se nehýbe, tak proč tady pořád stojí, svírá opěradlo chlápkovy židle a mdle se usmívá, proč mu nenabídne, že přinese další papírové utěrky, novou kávu nebo něco? A hlavně, proč nepustí tu židli?

Vnímám, že se táta bojí – ne toho chlapa, ale bojí se znovu vykročit –, protože loď se začala pořádně kymáčet jako jeden z hrochů na mince, co se na nich synovci rádi kymáčí před trafikou.

Mužova manželka se na tátu podívá, vycítí šanci vyventilovat trochu nepřátelství, a tak je rázem loajální. „Funguje to?“ zeptá se.

Okamžitě jsem na místě.

„Pojďme, tati,“ prohlásím. „Rád bych zavolał Ralphovi dřív, než ztratím britský signál. Musím mu říct, že jsme vyrazili.“

„Vypadá to tak,“ pronese muž.

„Tady máte mé jméno a číslo,“ pokračuje táta a vytáhne jednu ze starosvětských ražených vizitek, které s sebou nosí právě pro takové příležitosti. „Kdyby čtečka kiksla, spojte se se mnou ještě dneska odpoledne. Objednali bychom vám novou.“ Zarazí se, jak se mu do hlavy vkrádá nová myšlenka – nebo spíš nový postoj. „Rád bych vám doporučil něco, co jsem nedávno četl.“

„Ne, děkuji.“

Táta ho ignoruje, naklání se přes opěradlo chlapovy židle a píše na vizitku.

„No tak, tati,“ vyzvu ho a nabízím pomocnou paži. „Postupujeme dále do vozu.“

Jenomže táta píše dál a ukazuje na čtečku. „Úžasné na těchhle věcičkách je to, že už nikdy nemusíte čekat na dotisk. Pro lidstvo to bude jen dobře, ne? Tady to máte. Zkuste to, a já vám zaručuji, že se vám to bude líbit.“

Chlap nyní odmítá vůbec uznat otcovu existenci, takže táta vyjde zpoza židle a nakloní se, aby vizitku předal mužově manželce. Přecvakl se do nového modu – není vzteklý, pohybuje se kdesi mezi odhodlaností a výčitkou, prostě jako učitel.

Žena vzhledne. Ráda by byla ještě nepřátelštější, jenomže táta oplývá mocnou schopností prosadit se i před plnou posluhárnou.

„Nuže,“ opře se táta o hůl, „užijte si dovolenou. A nezůstávejte spolu, pokud o to vážně nestojíte.“

„No dovolte,“ ohradí se žena.

Už je ale po všem, vyrazíme dál a poprvé od samého začátku celé akce se navzájem držíme kolem ramen jako dva vojáci, kteří kulhají pryč z frontové linie, za nimi rachotí bomby a pušky a oblohu trhají výbuchy. Pomyslím si, že to působí divně, vzdáleně, důvěrně i blízce zároveň – tátovo skutečné živoucí tělo se o mě opírá, cítím jeho dech, váhu, tep a tlak na paži způsobený rytmem jeho přesunu, což je rytmus jednak jeho nemoci, a jednak jeho bytosti.

Mámino skutečné jméno bylo ruské, Julija, ale všichni jí říkali Julia. Dalším z důvodů, proč jí táta tak rychle propadl, bylo možná i to, že její rodiče pocházeli z Ruska a ona se mohla pyšnit tím, že mluví jazykem skutečných komoušů. K tomu ještě přidejme, že v mládí byla asi tak deset minut slavnou básnířkou. Taky měla tyrkysové oči a zabijácké zacuchané měděné vlasy,

jaké vám žádná barva nevykouzlí, takže před nimi ostatní ženy blednou. Táta vždycky říká, jak kdesi četl, že dobře vypadající žena, která je spokojená, aniž by musela pracovat na svém vzhledu nebo spokojenosti, dovádí *všechny* k šílenství – pocho-pitelně muže, ale také ostatní ženy.

Máma umřela před čtyřmi lety, podle prognózy, kvůli svým cigaretám. Starali jsme se o ni, hlavně tedy táta. Pocházela z New Yorku. Jezdili jsme tam přinejmenším jednou ročně, protože to bylo zadarmo – vždycky jsme mohli bydlet u prarodičů nebo tety Nataši, i když později se Nataša přestěhovala do Yonkers za světlovlasým pojišťovacím likvidátorem jménem Andrew, který ovšem nebyl pracovně moc úspěšný, což mi přišlo celkem legrační, ale nemohl jsem to říkat nahlas. Každopádně s mámou a New Yorkem jsem měl štěstí, samozřejmě pomineme-li tu rakovinu.

Dlouho jsem dokonce předstíral, že jsem ryzí Američan, dokud táta neřekl: „Hele, Lou, nemusíš si na nic hrát, ty jsi napůl Američan.“ Asi bych teda mohl říct, že Amerika je mým druhým domovem. Vlastně doufám, že už brzo bude mým prvním. Nebudu mít důvod zůstat v Londýně – snad s výjimkou Jacka a jeho dětí.

Beru to tak, že máma zachránila tátu před tím, jaký býval.

A když je teď pryč, táta se... vrací, znovu se vynořuje.

Jednou, když mi bylo asi tak dvanáct, jsem četl poznámku, kterou táta napsal na titulní stránku knihy o sonetech. Musel ji kdysi dávno darovat mámě: „Pokud v lásce cosi chybí, netušíš, co to je ani jak to má vypadat, dokud to nepotkáš – a pak už to nikdy nezapomeš.“

Být na palubě je ohromná úleva. Vítr duje a mraky se shlukují jako na přehlídce bláznivých účesů pro mnohem starší muže. Jsme na zádi a já hned vidím penu a vír v brázdě, jež se za námi táhne směrem k Anglii – je nejprve široká

a bílá, pak se úží, pění, trhá, až zmizí úplně a zůstává jen šedozelené vlnění mořské hladiny všude kolem, jako by tudy trajekt nikdy neplul. Nevím, proč to tak je, ale začíná pro mě být důležité, aby brázda nezmizela, a tak napínám zrak, abych viděl, jestli přece jenom nedokážu ve vlnách rozpoznat nějaký rozdíl – něco, co přetrvá o chvílku déle.

Zamíříme s tátou k jednomu z plastových stolečků přišroubovaných k palubě. Pořád máme propletené paže. Táta dýchá zhluboka, jako by nádechy počítal, a já pořád ještě civím na moře, když si na opačnou stranu stolu přisednou mladí hipíci. Kouří balené cigarety a chovají se, jako by vyrostli v nějaké brazilské favele a jen o fous unikli zastřelení za to, že napsali skutečně významné protestsongy, načež stopovali přes dva kontinenty, jen aby se dostali sem. Slyším, jak jeden z kluků říká, že „je otevřenější absolutně jakýkoli zkušenosti“, a dojde mi, že to už by stačilo. A tak se s tátou vydáme podél zábradlí dál na nižší palubu, až skončíme na místě, kde je na bílém řetězu nápis „zákaz vstupu“ a nad hlavami nám visí záchranné čluny.

Vítr tady dole fouká o něco silněji. Obleču si bundu a podám tátovi tu jeho. Snažím se nedívat nahoru a nemyslet na záchranné čluny ani na to, že se možná objeví nějaký lék, který by tátu zachránil, a co když to bude příští rok – nebo zatracený příští týden?

A tak to prostě rovnou řeknu: „Kdyby byla máma naživu, chtěl bys to udělat taky?“

Táta si zrovna zapíná zip větrovky, ale podívá se na mě. „Ne,“ odpoví, „nechtěl.“

„To jsem si myslel.“

„A víš proč?“

„Nejsem si jistý.“

„Lou.“

Pod šedivým kartáčem obočí má v modrých očích výraz tvrdý jako křemen. Dívá se na mě, jako by se chtěl

zeptat – vážně to chceš celé probírat znovu? Víím, že když budu chtít, vrátí se k tomu. Problém je, že to chci probírat donekonečna.

Namísto toho řeknu: „Otevřel jsem v práci nový čtenářský kroužek.“

Je to monstrózní lež a já se okamžitě cítím hrozně. Jenomže on se to samozřejmě nedoví, kvůli čemuž se cítím ještě hůř.

Pak se ale zeptá: „Dáš mi cigaretu?“

I kdyby z moře najednou vyskočilo patnáct delfínů s kytarami a začali prozpěvovat „Zatracenej Mr. Tambourine Man“, nemohl bych být překvapenější.

„Ty přece nekouříš, tati.“

„Zase začínám, Lou. Čekal jsem skoro pětáctřicet let, než do toho znovu spadnu.“

Zaváhám. Netušil jsem, že ví o mém kouření. Oba jsme hrozní pokrytci – a s námi i máma, Ralph i Jack. Celá moje rodina by se klidně mohla sejít kolem značky s nápisem: „Ať už děláme nebo říkáme cokoli, myslíme tím naprostý opak.“

„To je v pohodě,“ usměje se. „Nezapomínej, že tátu musíš poslouchat.“

Zašátrám v kapse bundy, kam jsem cigára schoval. „Proč?“

„Tuhle otázku jsem kdysi nenáviděl, Lou.“

„Zdaleka ne tolik, jako jsem já nenáviděl tvou odpověď.“ Vytáhnu z pomačkané krabičky cigaretu. Ze všech zjevných důvodů kouřením opovrhuju, kouřím jenom proto, abych byl na sebe ještě víc našťvaný. Podám mu ji.

Táta si cigaretu drží na délku natažené paže od těla a zeptá se: „Jak jsem ti odpovídal?“

„Protože proto. To je všechno, co jsi mi kdy řekl, tati. Protože proto. Protože proto. Ne, že by to nějak pomohlo. A nebylo to ani nic světoborného.“

„Jestli někdy budeš mít vlastní děti, taky k tomu dospěješ.“ Zvednutím ruky mi zabrání, abych mu skočil do řeči. „Určitě.

Věř mi – bude to tak. *Musíme* dělat pro otce a matky ledacos – protože proto. Zuby to nezapálím, Lou.“

Podám mu zapalovač. Já mu s tím pomáhat nebudu. Taky mám své hranice.

Zlostný vítr nám ale nedá pokoj, takže za chvíli už dřepíme s hlavami u sebe a z pusy nám trčí cigarety, které se snažíme zapálit. Táta si zase rozeptne zip a udělá z větrovky zástěnu, ale to nestačí, takže já musím udělat totéž, abychom se kryli z obou stran. Jsme tu jen my dva, cítím pohyb jeho řas, vnímám tlukot jeho srdce i teplý dech.

Kouř se mu dostane do očí, a když se postavíme a otočíme zpátky k zábradlí, vypadá to, jako by brečel, takže poznamenám: „Ty jsi *kouřil*? Kdy to bylo?“

Mrká, mžourá a je na rozpacích, ale splnilo to účel, takže odpoví: „Kouřil jsem, když mi bylo asi jako tobě. Přestal jsem v roce 1978, než se narodili tví bratři. Věř tomu, nebo ne, ale doufal jsem, že jim půjdu příkladem.“ Zasměje se tím svým hlubokým smíchem – jako by svět byl tak nesmírnou záhadou, že můžeme jen pobavení a v úžasu postávat opodál. „A podívej, jak to dopadlo! Posledních pár dnů huliš jako fabrika.“

„Žiju ve stresu, tati.“

„Představ si, jak je stresující pozorovat syna, který dělá přesně to, co zabilo jeho matku.“

„Přestanu s tím.“

„No..., možná, když já zase začnu, ty přestaneš.“ Ohlédne se přes rameno. „Odstrašující příklad – na tvé bratry to funguje. Nejsem si jistý, jestli i na tebe. Úplatky? Nebo... co je opakem odstrašujícího příkladu?“

„Řekl bych, že povzbuzení, tati.“

„Správně. Takže tě *povzbuzuji*, abys přestal kouřit, i když já dneska znovu začínám. Slíbíš mi to?“

„Jasně,“ souhlasím. „Slíbím. Nesnáším to.“

Trajekt se celý mocně otřeše, jak už to trajekty dělávají.

„Co ten čtenářský kroužek – který jsi založil?“

„No, je to kroužek pomalých čtenářů.“

„Ne.“ Táta se na mě podívá, jako by tomu nemohl uvěřit.
„Vážně?“

Je to taková lež, že musím být naprosto vážný. „Ano – scházíme se první pondělí v měsíci. Je nás zatím asi deset. Všichni si přečteme to samé – básničku nebo pár stránek z nějakého zásadního románu – a pak se o tom bavíme. Cílem je soustředit se na psaní jako takové.“ Cítím, jak se mi útroby mění na popel, a tak pronesu to jediné, o čem vím, že nás odvede k jinému tématu: „Pustil jsem se do toho s Evou – chodí tam i lidi od ní z kanceláře.“

Tentokrát se táta nutí uhýbat pohledem. O přítelkyních nikdy nemluvíme. Jsem si jistý, že by si se mnou rád promluvil jako chlap s chlapem, ale docela šikovně se mi daří tomu tématu vyhybat, protože táta je ohledně „žen“ tak staromódní a neohrabaný, až je mi z toho zle. Vyslovením jejího jména tedy otevírám dveře, a on to ví. Právě proto se na mě nechce podívat – mohl bych si všimnout, jak se plíží dovnitř, a rychle přibouchnout. Jenomže já musím dveře pochopitelně nechat dokořán, abych se potrestal za to, že jsem takový lhář, a proto se cítím hrozně – přidává se to ke všem dalším záležitostem, kvůli nimž se cítím hrozně, a to jsou vlastně všechny.

„Můžeš mi připomenout,“ požádá táta úkosem, „Eva je ta, co tě pořád do něčeho tlačí, nebo ta, která ti brání v rozletu?“

„Tati.“

„Měl jsem dojem, že minulý rok byl docela... hektický.“

„Neříkej ‚hektický‘.“

„Nabitý. Poutavý.“

„To bylo předtím.“

„Odkud je?“

„Z Tufnell Parku.“

„Á, Londýňanka.“

„Její táta je z Yeovilu a máma je Eritrejka.“

„A jak se jí líbí chodit s někým ze Stockwellu?“

„Má před ložnicí letištní bezpečnostní skener.“

„To musí být nepohodlné.“

Chystám se zavtipkovat o tělesných prohlídkách i o tom, že už mám aspoň ve dveřích pásek dole, ale nepřipadá mi to správné, a tak pokračuju: „Její táta kdysi provozoval trvale neúspěšný tapas bar otevřený do nočních hodin a její máma spoluvlastní etiopskou restauraci v Tufnell Parku. Tam se setkali. Podle Evy je to to nejhorší manželství všech dob.“

„V téhle skupině bude docela tlačence, Lou.“

„No, oni by byli silní soupeři. Podle Evy se máma jednou o Vánocích převlékla za Santu, vplížila se k ní do pokoje, zatímco Eva předstírala spánek, a nechala jí tam kupu dárků. O pět minut později ale vešel táta, taky převlečený za Santu, a všechny dárky zase odnesl.“

„Zajímavé.“

„A pak se táta po deseti minutách vrátil a všechny dárky přinesl zpátky, jenomže máminy nápisy byly překryté bílými nálepkami.“

„A sakra.“

„Takže pak se vrátila zas máma – pořád oblečená jako Santa – a začala si prohlížet dárky, jako by nemohla uvěřit, co to manžel udělal. V tu chvíli vešel táta, aby zjistil, co má máma za lubem. Začali se hádat, byli pořád hlasitější, a Eva ležela v posteli, úplně probuzená, a sledovala, jak na sebe oba Santové u nohou její postele přes řídké bílé plnovousy ječí, a to všechno na Štědrý večer.“

„Ovlivnilo ji to nějak?“

„Všechno souvisí se vším,“ poznamenám.

Táta se na mě podívá a já mu pohled oplátím.

„Co dělá teď?“

„Totéž, co já.“

Nedokáže skrýt přezíravost. „Je správkyně databází?“

„Ne, je advokátka. Myslel jsem totéž, jako že... bezcílně plu-
je po mělkém moři marnosti a falešné kauzality.“

Zamračí se; vážně nemá rád, když žertuju o své práci,
a protože chci udržet dobrou náladu, rychle se zeptám na kni-
hu, kterou má pořád v ruce. „A co čteš ty?“

„Sonety. Čtyřiasedmdesátý. Až smrt přinese zatykač.“

„Znáš ho z paměti?“

„Ano, tento ano.“

„Tak mi ho pověz.“

„Ne.“

„Aspoň veršík?“

„Až smrt přinese zatykač a mne... si bezodkladně odsud
odvede,... ta báseň tady po mně zůstane.“ Vítr mu rozfouká-
vá vlasy. Vidím, že se venku cítí lépe, a tak se lépe cítím i já.
Dokončí verš: „Co dárek na památku pro tebe.“

„Kéž bych znal nějaké básničky nazpaměť,“ pronesu, pro-
tože je to pravda a protože mám rád, když táta mluví o své
lásce.

„Máš v mobilu internet, Lou. Nemusíš se učit vůbec nic.
Za mých mladých let jsme se museli učit věci z paměti, aby-
chom je mohli ještě někdy využít, jinak jsi musel nasednout
na autobus a vyrazit do knihovny, kdykoli sis chtěl něco ově-
řit. Dneska je to nepředstavitelné. Existují vůbec ještě knihov-
ny? V dějinách určitě nenajdeš větší generační rozdíl než mezi
mnou a tebou.“

Táta se rozhlíží, kam by odložil nedopalek. Za námi stojí
kbelík písku. Počká na vlnu, pořádně se opře o hůl, otočí se,
vykročí, skloní se, típne cigaretu a pak se zase odšourá zpátky
k zábradlí.

„Ty si ale určitě myslíš, že dřív to bylo lepší, ne?“

„Ano.“

„Proč?“

„Protože když se něco naučíš, když si to uložíš do paměti, pak ta slova zůstávají v tobě – fyzicky, chemicky, nebo jak mozek vlastně funguje.“

„Neurony.“

„Přesně tak. Ta slova v tobě určitým způsobem existují, v samotných neuronech. Proto jsou k dispozici i dalším neuronům. Takže když ti hlavou proletí myšlenka, může proletět kolem Shakespeara, a to je dobré pro důvtipnost tvých myšlenek i pro tvoje vyjadřovací schopnosti.“

Na kanálu La Manche jakýsi chlápek v malé jachtě víceméně šplhá po vlnách, a v nepřiliš velké vzdálenosti si razí cestu trajekt mířící opačným směrem.

„Jako by jednou tvou součástí byl i Shakespeare, Lou. A ta část je pak k dispozici všem ostatním, které Shakespeary nejsou.“

„Něco se naučím.“

„To bys měl. Ne kvůli mně, ale kvůli sobě.“ Táta přešlápne. „Čím víc slov znáš, tím lépe dokážeš vyjádřit všechno, co potřebuješ. Jazyk je myšlení, myšlení je jazyk.“

„To říkáš pořád.“

„Vyplatí se to opakovat. Vlož tam něco dobrého, a je šance, že něco dobrého vyjde i ven.“ Prstem si poklepe ze strany na hlavu. „Víš, i kdybych měl desítky milionů liber, loď bych si nikdy nekoupil.“

„Taky si nemyslím, že bychom byli námořníci, tati.“

„Co by sis koupil ty?“

Odhodím cigaretu do stejného kbelíku.

„Apartmá v Římě,“ prohlásím. „Na nějakém pěkném místě.“

„Tak to udělej. Prodej dům.“

„Nech toho, tati.“

Ztichneme, opíráme se o zábradlí a já nabývám podivného dojmu, jako bych konečně dokázal tátě vidět jasně, jako muže, bez pouta miliard šroubovitých vazeb naší DNA, bez tisíců

EDWARD DOCX

společně strávených hodin; zároveň ale jako by ta pouta nikdy nebyla tak pevná a pravdivá. Společně teď hledíme na moře, jako to dělaly spousty tátů se svými syny – jenom asi ne takhle –, a vlny se vzdouvají, klesají a začínají zářit jako rybí hřbety v paprscích světla, jehož třpyt se táhne zpátky až k Británii, která ale zanedlouho navždy zmizí v dáli.

RALPH

S bratry jsme si vždycky byli blízcí, což je překvapivé, jelikož já jsem zároveň živoucím ztělesněním všech jejich potíží s tátou a vlastně i všech problémů, které mezi sebou máme. Když se nad tím tak zamyslím, věkový rozdíl mezi námi je tak velký – jedenáct let – že už vlastně na mnohém přestává záležet. Často předstírali, že jsem mušketýr jako oni, a říkali: „Jeden za všechny, všichni za jednoho, Lou,“ a to hlavně proto, abych se cítil „velký“, když jsem byl „malý“, ale také proto, že jsme „v tom byli všichni spolu“. Teď vidím, že „tím“ jsme tehdy podvědomě mysleli svého otce.

Když jsem se narodil, bratři žili s tátou, protože jejich matka měla problémy s alkoholem – ječela na ně tak, že to musel řešit úřad péče o dítě. Nikdy jsem tedy nepoznal nic jiného, vždycky jsem je měl za vlastní. Vzhledem k tomu, že mě jako batole museli dost často hlídat, když si táta s mámou někam vyšli, stal se z toho zvyk – chránili mě před udušením, pádem ze schodů, hrou s jehlicemi na kebab a podobnými věcmi.

Kdykoli se vrátili domů z vysoké, taky mě toho hodně naučili. Brali mě na kolo, ukazovali, jak se zapaluje oheň, a seznámili

mě s opravdovou hudbou. A během času jsem si asi vyvinul podivný způsob, jak s nimi – a pro ně – ledacos dělat. Hlavně s Ralphem. Nešlo o to, co se dělo v každodenním životě, spíš o to, že kdykoli se potřeboval vybit, předvést nebo si polechtat ego, věděl, že já jsem k dispozici – nejvděčnější posluchač na světě, oddaný, užaslý, neodsuzující, plný obdivu. Podobně když se cokoli podařilo mně – pohotově jsem odpověděl nějaké holce, naučil se baré akordy na kytaru –, hned jsem ho měl před očima, jak na mě kýve a s výrazem velkého bratra naznačuje: bezva, Lou, jen tak dál.

Vzpomínám si na jednu příhodu: Bylo mi čtrnáct a jemu pětadvacet, zrovna byl zaneprázdněným hercem bez práce a přijel na oslavu tátových šedesátých narozenin s nějakou švédsko-laponskou studentkou módního návrhářství, co s ní tehdy chodil. Byla tak neuvěřitelně krásná, že to každého málem dohánělo k slzám. Bylo to ještě předtím, než se máma dověděla, že je nemocná, a v domě se to hemžilo tátovými známými labouristy, kteří se tvářili jako nejskvělejší politici, co kdy zasedli ve vládě (táta si z nich dělal „legraci“ a tituloval je „zrádci“), a všemi těmi lidmi, které znala máma – zpěváky bez vydané desky, scénáristy, jimž nikdy nepřijali scénář, básníky píšícími nečitelnou poezii, zkrátka všemi Londýňany, kteří to nikdy nikam nedotáhli a podle ní ani *nedotáhnou*, protože na to není „doba“. Já jsem měl předčítat báseň, kterou máma pro tátu napsala, jenomže jsem ji zapomněl nahoře, takže jsem si tam pro ni zašel, abych si ji mohl nacvičit, protože se mnou pěkně cloumaly nervy. Jenomže sotva jsem došel ke dveřím na konci chodbičky v podkroví, slyšel jsem ženský hlas: „Nepřestávej, nepřestávej, nepřestávej,“ a jelikož jsem něco takového na vlastní uši slyšel poprvé, zaváhal jsem a zaposlouchal se. Problém je, že prkna podlahy v našem domě skřípala a vrzala. O dvě vteřiny později jsem pochopil, že jsem prozrazený, protože v pokoji všechno ztichlo. To mě pro změnu přinutilo předstírat, že jsem

zrovna přiběhl zezdola a vůbec jsem je nešpehoval. Jediné, co jsem mohl udělat, bylo zaklepat na dveře – rázným, hlasitým ťuk-ťuk-ťuk.

„Ralphe, potřebuju si něco vzít,“ zavolal jsem. „A ty musíš jít dolů... Budu číst máminu básničku a táta chystá proslov.“

Zvuky potlačovaného úsilí.

„Ralphe?“

Nic.

„Ralphe – vím, že tam jsi.“

„No tak vypadni.“

„Promiň, potřebuju tu básničku. A ty máš jít dolů. Táta hodlá něco říct. Nechce, abys ten proslov propásl. Je to důležitý. No tak!“

„Tohle je taky důležitý. Provozuju sex.“ Vrzání postele.
„A nejsem tady sám.“

Ralpha tehdy – ostatně ani teď – nemohlo nic uvést do rozpaků; jako herec je cele oddaný publiku, ať ho tvoří kdokoli. Dokonce už jako dvacátník ale ochotně připouštěl, že je podle všech obvyklých měřítek příšerný člověk. Je to pravda. Jsem úplněj kokot, Lou, říkával otevřeně, potřásl při tom hlavou a sykal u toho, jako by přiznával odpovědnost za bezvýznamnou dopravní nehodu. Uznávám, uznáváš, uznáváme. Nedá se s tím nic dělat. Ale aspoň... aspoň se k tomu *přiznávám*, což je víc, než se dá říct o komkoli jiném. V tomto bodě vždycky zvedl obočí a vyzývavě se na mě podíval.

Znovu jsem oslovil škvíru mezi dveřmi a rámem. „Ježíši, Ralphe, nemůžeš mi prostě podat tu básničku? Pak se do toho můžeš zase pustit.“

„Zmizni, Lou. Mám obrovskou erekci a ty jsi můj bratr. Není to správné.“

Potlačovaný ženský smích.

„Ralphe, já to myslím vážně.“

„Já taky. Vážnější už být nemůžu.“

To už jsem ale rozhodně nehodlal strávit dvacet minut pobíháním po schodech a čekáním, až všichni dospějí k orgasmu. Došlo mi, že Ralph se dostal do nějaké zvrácené vzpurné nálady. Neměl jsem tedy na výběr a musel se zatvrzele držet svého: „Dej mi tu básničku, a já zmizím, Ralphe. Bez ní dolů nejdu. Musím ji všem přečíst. Podle mě leží na stole.“

„Ne.“

„Prosím.“

„Žádný muž by nikdy neměl opustit lože, v němž leží se ženou, jen proto, aby vyhověl jinému muži, Lou, obzvlášť když jde o mladšího bratra. To řekl Oskar Wilde.“

„Oskar Wilde byl gay, ty blbče.“

„Řekl to, ještě než se k tomu přiznal.“

„OK, fajn. Takže abys věděl, teď si jdu pro tu básničku, protože nechci tátu zklamat... A nevěřím, že to dotáhneš do konce včas.“

Další smích.

Tohle jsem asi měl na mysli, když jsem říkal, že jsme si navzájem vždycky byli nejlepším publikem – pravda totiž je, že ve skrytu duše chtěl, abych do toho pokoje vešel a viděl ho; já jsem zase ve skrytu duše chtěl vejít, aby viděl, jak mě celá ta záležitost se sexem nechává chladným.

„Jdu dovnitř.“

„Lou, v žádném případě sem nechod!“

„Jdu.“

„Je to pro tvoje dobro, Lou. Je to příšerný. Všude samá mrdka.“

„Počítám do tří a pak jdu. Jedna, dvě...“

Na tři jsem si zakryl oči, otevřel dveře a se sklopenou hlavou vešel do pokoje. Lampička z nočního stolku buď spadla, nebo ji shodili, takže po stěně se táhly stíny. Ralph se posadil. Nikdo jiný si tak neužíval emoční nepohodu druhých. Jeho přítelkyně si přetáhla deku přes hlavu a evidentně hodlala předstírat, že

tam vůbec není. Ve snaze zamaskovat ruměnc zahanbení jsem obřadně krácel k psacímu stolu.

„No..., tak tohle je zajímavé,“ prohlásil Ralph a podložil si hlavu polštářem. „Můj víkend začíná nabírat grády.“

Sklopil jsem dlaň, kterou jsem si clonil oči, zamračil se a snažil se nedívat jeho směrem, zatímco jsem se v nepořádku na stole pokoušel najít vytisknutou básničku. Ralph si zapálil cigaretu a podařilo se mu vytvořit to nejhluchnější a nejdelší škrtnutí, jaké se kdy člověku povedlo za použití jediné sirky.

„Nekůř mi v posteli, ty čuráku,“ spustil jsem. „Já tam spím. Kristepane.“

„Měl jsem tě varovat, Kirsten,“ pokračoval, „od chvíle, co jsem opustil domov, můj bratr sám samotinký zahájil džihád proti rozkoši.“ Ralph ostentativně zamával sirkou, až plamen zhasl. „Budeme si na něho muset dávat pozor. Přes den hlídá v domě a brání všem lidským potěšením. V noci spí v burce a žíněné haleně. Bezpochyby přitom zuřivě masturbuje.“ Ralph upíral pohled na příkrývku, ale ve skutečnosti pořád mluvil ke mně. „Co se to sakra děje s tvým úcesem, Lou?“

Příkrývky se zavlnily. Bratr vyslal ke stropu kroužek kouře, jako by hledal háček, na kterém by mě mohl chvíli zaseknout.

„Přidal ses k mladým konzervativcům?“

„Můj život aspoň není ohromná trapná prohra, Ralphe.“

„Zatím.“

Podíval jsem se na něj a uvítal mě známý úsměšek. Ralph měl vždycky světlou kůži, ovšem rozcuchané ryšavé vlasy měl tehdy dost dlouhé, takže mu padaly do hluboce posazených očí, podobných otcovým, ovšem světlejších – světle modrých jako drozdí vejčka. Táta jednou řekl, že vypadá jako nejlepší anglický nadhazovač ze snu nepřiznaně homosexuálního indického maharádži, což mého bratra vystihuje dost přesně.

Už jsem byl na pokraji kolapsu, nemohl jsem tu básničku najít a obával jsem se, že jsem ji někam založil a budu ji muset

nakvap znovu vytisknout na naší rozhrkané tiskárně připomínající kombajn.

„Sorry, ale nemůžu to najít. Určitě to leželo na stole. Možná to mám dole.“

„Tady to je.“ Ralph papír vytáhl zpod hrnku, který měl položený na nočním stolku místo popelníku. Věděl, že už to přehnal.

„Ježíši, Ralphe.“

„Je moc dobrá,“ rozněžnil se.

„Ty jsi taková...“

„Noční můra. Já vím, já vím. Ale přečetl jsem si to, protože mě to zajímalo, Lou. Tvá máma toho možná nenapíše moc, ale je... je velká básnířka. Nenech si od nikoho namluvit nic jiného.“

Ralph studoval angličtinu a žádný smrtelník ještě na univerzitě nedosáhl tak vynikajících výsledků; tehdy to pro mě znamenalo, že je nejenom nejsostikovanější člověk, jakého znám, ale zároveň jsem předpokládal i to, že sofistikovanější člověk ani být nemůže. Skutečnost, že se rozhodl nevěnovat akademické dráze, byla v podstatě imaginární fackou do tváře našemu otci.

„Je to anapaestický tetrametr,“ prohlásil. Příkrývka se přesunula a vykouklo opálené koleno. „Měl bys to předčítat zpěvavě.“ Při řeči pomalu gestikuloval. „Jako u Byrona: *Atheňanko*, dál než *jdem*, rychle *zpět* mé srdce *sem!*“

Podal mi báseň. Příkrývka teď lehounce klouzala po stehnu jemné blondýnky. Odhozená cigareta zasyčela v hrnku se studeným čajem.

„Krucinál, Ralphe.“

Předstíral omluvu: „Ve všech ostatních pokojích jsou děti nebo hosté, Lou. Měl jsem na výběr mezi postelí svého táty nebo mladšího bráchy. Jistě víš, že jsem bezvěrec, ale tahle volba mi s ohledem na ostatní připadala přece jenom méně pobuřující.“

„Hluboce zakořeněné záležitosti.“ Zavrtěl jsem hlavou. „Hluboce zakořeněné. Vážně, Ralphe – zkus psychoter-

pii. Zaplať někomu, kdo bude předstírat, že je tvůj kamarád, a vyslechne tvoje problémy.“

Obdařil mě mefistofelovským úsměvem. „O tom si jistě můžeme pohovořit později, Lou. V tuto chvíli stojíš vedle mé postele a pozoruješ mě, svého staršího bratra, v choulostivé situaci. A to je mnohem divnější než cokoli, co dělám já.“

„Je to moje postel,“ odsekl jsem.

Pohnula se. Zahlédl jsem její ochlupení. Pak odhalená noha přimáčkla okraj příkrývky a ta už se nehnula.

„Měl bys jít dolů a vyslechnout si tátovu řeč,“ poznamenal jsem. „No tak, už stejně nemáš důvod tady zůstat.“

„Říkám si, proč má táta pořád potřebu pronášet nějaké řeči?“

„Pořád ne. Proboha, slaví šedesátiny. Pojď dolů.“

„Možná to bude celé o té záležitosti se zneužíváním dětí, kterou jsme v mysli potlačili. Konečně to ze sebe dostaneme. Opilecké šukačky. Divoké večírky. Televizní moderátoři opálení ze solárka. Povědomí poslanci.“

„Kluci..., vy jste cvoci,“ promluvila příkrývka tiše, ale naléhavě do zdi. „Co se to s vámi Brity *děje*? Ani Švédové..., ani my neříkáme takové věci.“

„To Lou – říkal jsem ti –, má velké problémy.“

„Pojď dolů, Ralphe.“

„Nemůžu ty lidi tam dole vystát, Lou. Nejradši bych se nahý postavil na schodiště a píchl si heroin rovnou do očí.“

„Chtěl by, abys tam přišel.“ Mířil jsem ke dveřím. „A já tady budu v noci spát, to jen abys věděl. *A nebude* to na podlaze.“

Zavolal za mnou: „Jen abys věděl ty, Lou: jsi přímý protiklad afrodisiaka. Pokaždé, když promluvíš, se pro zbytek lidstva orgasmus posune na denním programu zase o kus níž.“

„Polib si prdel.“

„Zavři dveře.“

„Polib si.“

Přítáhl jsem za sebou dveře. Pak jsem ztuhl hrůzou, protože jsem na schodišti uslyšel známé kroky. Svižné. Cílené. Naléhavé. Útočné. Nevěděl jsem, jestli jít zpátky do pokoje, nebo vyrazit dolů. Najednou jsem ale pocítil neochvějnou jistotu, že musím chránit bratra před otcem a otce před tím, aby vešel do mého pokoje. Když se teď ohlížím zpátky, chápu, že Ralphovo chování bylo vlastně sexualizovanou výtkou tátovi... Jako by říkal, když jsem já slavil desáté narozeniny, ty jsi potají s někým spal; já teď s někým spím na tvé šedesátiny; ty jsi kvůli sexu rozbil rodinu; nevěra je podle tebe v pohodě; pak sis ji postavil na piedestal; no, starouši, tak teď se musíš vyrovnat s důsledky, protože každá žena, kterou kdy potkám, je pro mě důležitější než ty; a pokaždé, když budeš chtít, abych ti věnoval pozornost, kdykoli mě budeš potřebovat, já tam nebudu. Nejsem si jistý, jestli to Ralph sám vnímal takhle, aspoň podvědomě, ale takhle to dělal, a dělal to tak pořád; vzal něco konkrétního a zobecnil to. Každá nová přítelkyně byla způsobem, jak se vysmát tátovi, jak ho pokárat. Syn si vzal k srdci životní lekce, o nichž otec netušil, že mu je dává.

Táta už byl na vrcholku schodiště. „Nazdar, Louisi,“ pozdravil mě. „Hledali jsme tě. Za deset minut. Je to v pohodě? Jsi v pořádku?“

„Jenom jsem si šel pro tohle.“ Zvedl jsem papír a doufal, že neuhodne, že je to báseň, již pro něj napsala máma, protože jsem nechtěl pokazit překvapení, které jsem se chystal přechíst.

Zaváhal – byl nesvůj, trochu opilý.

„Neviděl jsi bratry?“

„Ne. Nejsou v zahradě?“

Díval se na mě se zaujetím, skoro podezřívavě.

Svedl jsem to na svou nervozitu. „Budu hned dole, jenom si to chci ještě přečíst. Dáš mi pět minut?“

Obrátil jsem se zpátky ke svému pokoji a doufal, že se vydá zase po schodech dolů.

„No, nemůžu se dočkat, až to uslyším, Lou, ať už je to

cokoli.“ Znovu zaváhal. „Kdybys je potkal, řekl bys jim, že by bylo fajn, kdyby přišli na proslov?“

„Jasně.“

Zamířil dolů.

Pootevřel jsem dveře a s matčinou básní v ruce se zarazil, nebyl jsem ani uvnitř, ani venku.

„Ahoj, Louisi,“ pronesl Ralph. „Jdeš si pro nášup? Zrovna jsme se chystali začít si znovu užívat. Kdo to byl?“

„Jack,“ zalhal jsem. „Ralph, pojď, prosím tě, dolů. Jsem příšerně nervózní. Nikoho tam neznám a budu si při tom předcítání připadat jako debil.“

„Jdeme.“ Kristen se najednou posadila, deku tiskla k sobě. „Bez řečí, Ralph. Jdeme tam kvůli tvému bratrovi. Hned.“

„Tak to vypadá, že schválně kvůli tobě jdeme dolů, brácho.“ Ralph si povzdychl a pozvolna sunul ruku k okraji příkrývky. „No..., otoč se, Lou, nebo uzříš mou nahotu.“

„To říkáš každý večer.“

„A ty se stejně neotáčíš.“

Kristen těkala pohledem mezi námi dvěma a pak zavrtěla hlavou. „Zkusme být normální – jenom pár hodin. Souhlas?“

Usmál jsem se na znamení díků a pak se posadil na schody, kde jsem si nacvičoval báseň, dokud se neoblékl.

Prošli jsme si spolu za ta léta ledasčím, a Ralph je pořád jediný z lidí, co znám, kdo vážně válí. Ale teď... Nevím, jaký bude. Myslím, až přijede z Berlína, kde žije a pracuje jako úspěšný loutkař.

Pokud přijede.

L'AUTOROUTE DES ANGLAIS

„Ne, ale poslouchej, Lou... Skoro tichý chod. Kolik jedeme?“

„Přes stovku.“

„Přesně. Skoro tichý chod..., to je krása aut s pohonem na zadní kola.“

„A že je to nějaká krása!“

Jedeme po francouzské dálnici – A26 – a ukazuje se, že bude jeden z těch dní, kdy slunce každou chvíli vykukne z mraků, jako by v nebi testovali nový systém. Míjíme ukazatel na Sommu a táta má na klíně zbytečně rozloženou mapu, protože nesnáší „navigace“, a taky pochopitelně nesmíme pustit žádnou hudbu, jelikož by nás příliš rozptylovala. Namísto toho tedy rozebíráme hluk motoru.

Táta ignoruje můj sarkasmus a drmolí dál: „A právě proto jsem si nepořídil nové... Protože po devětaosmdesátém přesunuli motor dopředu – diesel – a ten dělá hrozný rachot. To je i problém aut s pohonem na čtyři kola.“

„Jaký problém?“

„Hluk.“

Ignoruji ho ovšem i z jiného důvodu – vím, že když táta takhle vysloví „hluk“, chce mluvit o „hluku“ jako zásadním problému „moderního světa“. Hlukem v tom případě myslí nejprve jinou než klasickou hudbu, zejména tu, co se hraje v nákupních centrech, hospodách, restauracích a podobně. Ve skutečnosti ale považuje „hluk“ za symptom nebo příznak „tuposti“, jež podle něj neustále hrozí zahltit veřejný život, kulturu i civilizaci. Za tím vším ale probleskávají ještě hněvivé pocity vůči lidem, kteří mají něco společného se vznikem a konzumováním toho „hluku“. Vnímám, jak zatínám čelist, protože (na nějaké hluboké úrovni, jíž tak docela nerozumím) ve mně jeho vztek vyvolává podobný pocit. Teď na to ale není čas; teď není čas.

Objevuje se další ukazatel s nápisem „Remeš 254 kilometrů“. Kilometry ubíhají mnohem rychleji než míle. Zároveň (přestože je to za daných okolností absolutně praštěné) máme trochu naspěch, protože jsem nám zamluvil nocleh v zámečku v Champagni – připadalo mi to tehdy správné – a musíme tam být na šestou, protože v ten čas začíná degustace před večeří. Proto trochu zrychlím, abych předjel kolonu kamionů, které se objevily před námi.

„Neměli ale na vybranou,“ prohlásí táta.

Přikyvuje, jako by ho těšilo, že tomu přišel na kloub. Táta je fanoušek obytných vozů, cestování, řízení, aut a map; je to jako kocovina pozůstalá z jakési starosvětské představy o mužnosti z dob, kdy byl dávno v minulém století klukem. Když jsme netrávili víkendy na festivalech poezie, brával mě na motocyklové závody. Jednou za rok jsme zamířili na belgickou Grand Prix a tábořili tam. Pořád sledujeme Formuli 1, jako jiní lidé sledují fotbalové týmy – dokonce i Ralph s Jackem. Tátovým hrdinou je Jim Clark; říká o něm, že byl „velikán“, což je ta největší pocta, jaké se od něho kdy kdo dočkal. Ralphovým je Senna. Jackovým Prost. Já odmítám někoho upřednostnit – jenom abych je naštvál.

Vycítím přesně okamžik, kdy tátovi dojde, že nevěnuji pozornost tomu, co říká – a zjevně ho to mrzí. Proto se zeptám: „Kdo neměl na vybranou, tati?“

„VW to musel udělat.“

„Proč?“

„Kvůli zedníkům.“

„Zedníkům?“

„Ano. Všichni zedníci chtěli dodávky s valníkovou karoserií, aby tam mohli zezadu snadno nakládat. Proto se musel motor přesunout dopředu. To znamená, že od roku devatenáct set devadesát už máme motory vepředu a...“

V přihrádce mi zvoní mobil. Mám na něm úděsný vyzváněcí tón – dětskou odrhovačku „Želé na talíři“ – od doby, kdy jsem si naposledy hrál s Jackovými dětmi. Připadalo jim to k popukání – i když nikdo neví proč, jelikož želé nejedí a používají plastové misky. Teď tu tedy máme dva Angličany na cestě za dokonalou sebevraždou, civí na sebe, uhánějí nesprávným směrem po francouzské dálnici jménem L'Autoroute des Anglais a poslouchají hystericky naléhavé „Želé na talíři“.

Táta otevře přihrádku a vezme telefon: „Haló, Larry Lasker...“

Ušklíbne se a kýváním hlavy mi naznačuje něco jako „dívej se před sebe“.

„Á, dobrý den, Evo,“ pronese. „Ne, obávám se, že tady je moudřejší a oprýskanější model.“

Otec teď na mě pomrkává.

„Lou řídí. No..., to jen říkám. Zatím tu dodávku neodepsal.“

„Tati!“

„Párkrát to ale bylo o fous.“

Natáhnu ruku. „Dej mi ji, tati.“

„Musel jsem mu připomenout, na které straně silnice se jezdí, když jsme se dostali z trajektu.“

„Tati!“

„Dívej se na cestu, Lou.“ Zvedne ruku a zmlkne.

Snažím se představit si Evu – nejspíš je ve svém bytě v Tuffnell Parku a stojí na matraci pod střešním oknem, čímž bojuje se špatným signálem.

S Evou jsme spolu na vážno teprve deset měsíců, ale ví, co se děje, protože sdílíme všechno – kávu, peníze, šampón, každý stres i písničku. Tátovi jsem o ní ale neřekl. Žádné podrobnosti. Ani nevím proč. Uchovávám si tajemství. Možná jsem se snažil ponechat si místo, kam se můžu uchýlit, až budeme mít tohle za sebou, místo, které nebude mít nic společného s mou rodinou. Zapojit ji do toho mi připadalo špatné a troufalé, protože ona není provázaná s nimi, jen se mnou. Nechtěl jsem, aby se oni museli vypořádat s její přítomností, nebo abych se já musel vyrovnávat s tím vším. A především jsem ji chtěl uchránit jejich výpadů.

Když se teď ale podívám stranou, vidím, že táta nasává, co Eva říká, jak to umí jenom on. Nedokážu vystát pomyšlení, jak si mě táta představuje s ní, až tu nebude. A najednou mi celý ten nápad držet otce od Evy dál připadá jako další veliká chyba. Mezi jinými. Natáhnu ruku pro telefon. „Tati, můžu s ní mluvit?“

Přitiskne si prst na rty. Tahle strana obličeje mu ochabuje a budí dojem vážného výrazu.

Pálí mě oči. Chvilí trvá, než mi dojde, že na mě někdo bliká do zpětného zrcátka. Nějak se stalo, že jsme zabočili do rychlého pruhu, abychom předjeli citroën, který na oplátku předjíždí kamiony. Jenomže citroën jede jen o malinko pomaleji než já, takže dostat se před něj trvá věčnost, ovšem uhnout nemám kam.

„Díky, Evo,“ říká táta. „To chtělo odvahy.“

Světla se znovu rozblikají. Mercedes je teď tak nalepený na můj zadek, že kdybych se dotknul brzd, všichni bychom to měli spočítané. Proto sešlápnu plyn až k podlaze, a rázem nejde

o žádné pomalé řízení – kdepak, pane, řítíme se do Curychu, jak nejrychleji to jde, a motor hlasitě protestuje.

„Budu,“ pokračuje táta. „Budu. Řeknu, aby vám zavolal – jakmile zastavíme.“

Předjeli jsme citroën. Táta schovává obličej za telefonem a odmítá se ke mně otočit.

„Díky. Jo. Na shledanou... ano.“ Je mi jasné, že táta chce říct víc, vyslovit něco důležitého, ale neví, jestli by měl. „Na shledanou,“ zopakuje. „A hodně štěstí.“

Míjí nás mercedes a botoxem napumpovaná příšera na sedadle spolujezdce na mě zhlíží, jako bych jí tu operaci podělal já.

„Tati?“

„Promiň,“ omluví se.

„Možná bychom měli zastavit.“

„OK. Ano. Zastavíme na nejbližším odpočívadle.“

„OK...“

Nevím, jestli miní *zastavíme* to, nebo prostě *zastavíme*. Vím, že kdybych řekl, že bychom měli zastavit a obrátit se, podvolil by se. To je to jediné, čím jsem si jistý, táta se podřídí mým přáním. Máme spolu jakousi nepsanou dohodu, jež to zaručuje. V pozadí za vším je přesvědčení, že buď to uděláme dobrovolně společně, nebo vůbec. Jenomže na druhou stranu ho nemůžu donutit říct, že to chce zastavit. Nemůžu ho nutit pochybovat, protože pak by všechno, čím jsme si zatím prošli, bylo bezvýznamné a bratři by měli celou dobu pravdu.

Pořád se nedívá mým směrem a já po něm nemůžu pokukovat, aniž bych zvyšoval rozpaky nás obou. Táta trpí. Je emočně labilní. Neznatelně se chvěje. V matném světle vypadá hodně nezdravě, je bledý, zničený a slabý. Jako by umírání bylo aktivním procesem, který můžu minutu za minutou pozorovat. Což také je.

Nevím, jak mám žít.